

**GÜVENÇ ABDAL OCAĞI'NIN TARİHSEL-İNANÇSAL
MERKEZİ: TAŞLICA-ŞEYH İLYAS ZAVİYESİ VE VAKFI**
*THE HISTORICAL-RELIGIOUS CENTRE OF GÜVENÇ
ABDAL HEART: TAŞLICA-SHEIK İLYAS ZAWIYA AND
FOUNDATION*

Coşkun KÖKEL¹
Serkan AKDAĞ²

ÖZ

Gümüşhane-Kürtün-Taşlıca köyünde bulunan Taşlıca-Şeyh İlyas Zaviyesi, Karadeniz bölgesinde etkiye sahip Güvenç Abdal Ocağı'nın tarihi-inançsal merkezidir. Kuzey Anadolu'da Hacı Bektaş Veli düşünce- nin en önemli kurumsal-inançsal organizasyonu Güvenç Abdal Ocağı'dır. Güvenç Abdal Hacı Bektaş Veli'nin yetiştirdiği der- vişlerden olup mensubu olduğu öğretinin temsilciliğini yapmak, Alevi-Bektaşî inancını bölgede örgütlemek üzere Gümüşhane- Kürtün'e, Harşit vadisine gönderilmiştir.

13. yüzyılda Harşit vadisi Çepni Türkmenleri'nin iskân olmaya çalıştığı bir bölgedir. Güvenç Abdal Harşit'e varınca iskân sürecine birincil derecede katkıda bulunarak Taşlıca köyünü kurmuş, bölgede Alevi-Bektaşî inancının kurumsallaşmasını

sağlayarak Güvenç Abdal Ocağı'nı tesis etmiş, bölge tarihi açısından önemli çalışmalar gerçekleştirmiştir. Tarihi belgelerde Taşlıca Zaviyesi olarak geçen zaviye yüzyıllar boyunca onlarca ilde ve yüzlerce yerleşim biriminde yerleşik Güvenç Abdal ocaklısı kitle için inançsal merkez olmuştur. Taşlıca- lılar tarafından ocak-tekke adıyla da anılan Taşlıca Zaviyesi Taşlıca köyüne adını veren Merkez mahallesinde kurulmuş, mekânsal varlığını 20. yüzyılın sonlarına kadar korumuştur.

Tarihsel süreç içerisinde Şeyh İlyas adını alan zaviye ayrıca Çağırğan Baba adıyla da anılmıştır. Tarihi zaviyeye adını veren bu zaviye önderleri de Güvenç Abdal'ın soyundan gelmekte olup, görev aldıkları dönemde başta zaviye olmak üzere Güvenç Abdal Ocağı içerisinde karizmatik bir temsiliyet yaratmış ocakzadelerdir. Bu ocaklılar kişisel donanım, inançsal derinlik ve kurumsal etkinlikleri ile Taşlıca Zaviyesi ve Güvenç Abdal Ocağı için son derece önemli faaliyetler gerçekleştirmiştir. Nitekim bu zaviyedarların ocak ve zaviye için tarihi nitelikteki hiz-

Makale geliş tarihi: 15.09.2015 • Makale kabul tarihi: 30.11.2015

1 Yrd. Doç. Dr., Tunceli Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü.

2 Araştırmacı.

metleri adlarının zaviyeye verilmesine sebep olmuştur. Şeyh İlyas Zaviyesi, Anadolu'daki zaviye geleneğinin temel unsuru olan vakıf yapılışını bağlamında organize olmuştur. Tarihi seyir içerisinde Taşlıca Zaviyesi sahip olduğu vakıf müessesesi aracılığı ile çevreye ve ocaklı topluluğa inançsal, sosyal ve kültürel açıdan daha etkili ve nitelikli bir hizmet vermiştir. Taşlıca Zaviyesi'ne ait vakıf da zaviye benzeri Şeyh İlyas veya Çağırğan Baba Vakfı adıyla arşiv kayıtlarında yer almaktadır.

Bu metinde Güvenç Abdal Ocağı'nın tarihi merkezi Taşlıca Zaviyesi ve zaviyeye ait vakıf hakkında bilgiler verilecek ve arşiv evrakları bağlamında değerlendirmeler yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Güvenç Abdal, Güvenç Abdal Ocağı, Şeyh İlyas Zaviyesi, Şeyh İlyas Vakfı, Taşlıca, Kürtün, Harşit Vadisi, Gümüşhane.

ABSTRACT

The Taşlıca-Sheik İlyas Zawiya that is situated in the Gümüşhane-Kürtün-Taşlıca village is the historical and religious centre of Güvenç Abdal Heart, which has influence on the Black Sea region. Güvenç Abdal Heart is the most important institutive-religious organisation of Hacı Bektash Veli thought in the North Anatolia. Güvenç Abdal, who is one of the dervishes trained by Hacı Bektash Veli, was sent to the Harşit Valley in Gümüşhane-Kürtün to represent the doctrine to which he is the connected and to

organize the Alevi-Bektashi belief in the region. In the 13th century, the Harşit valley was a region on which the Çepni Turkmen were trying to locate. When he was arrived in Harşit, Güvenç Abdal was contributed to the settlement period personally and established the Taşlıca village, and instituted the Güvenç Abdal Hearth by providing the institutionalization of Alevi-Bektashi belief in the region, and carried out important studies with regards to the history of region. The zawiya that is mentioned as Taşlıca Zawiya in historical documents has been a belief centre for members of Güvenç Abdal who lives in tens of city and hundreds of population centre for centuries. The Taşlıca Zawiya that is also named after as heart-lodge is established in the Central quarter that lends its name to the Taşlıca village, and continued its spatial existence till late 20th century.

The zawiya that is named as Sheik İlyas within the historical process also named after as Çağırğan Baba. These leaders of zawiya, who lend their name to the historical zawiya, were descended from Güvenç Abdal, and they were heart members that created charismatic representation in Güvenç Abdal Hearth especially in the zawiya. These heart members have been realised extremely important activities with their personal qualities, belief deepness and institutional efficiency. Hence, the historical services of these heart members for heart and zawiya has caused him to lend their names to the zawiya. The Sheik İlyas Zawiya has been organised as part of the foundation settlement

that is the main factor of zawiya tradition. Within the historical process, the Taşlıca Zawiya has provided an effective and qualified religious, social and cultural service to the region and heart community through its foundation venture. The foundation that belongs to Taşlıca Zawiya also takes part in archival records with the names of Sheik İlyas or Çağırğan Baba Foundations like zawiya.

In this study, the information about Taşlıca Zawiya that is the historical centre of Güvenç Abdal Hearth, and the foundation belongs to the zawiya will be given and evaluations will be carried out within the context of archival documents.

Keywords: Güvenç Abdal, Güvenç Abdal Heart, Sheik İlyas Zawiya, Şeyh İlyas Foundation, Taşlıca, Kürtün, Harşit Valley, Gümüşhane.

13. yüzyıl Anadolu tarihinin sosyal, siyasal, askeri ve kültürel açıdan en önemli zaman dilimlerinden biridir. 13. yüzyılda yaşanan siyasal ve toplumsal gelişmelerin yansımaları Anadolu'da yüzyıllarca etkisini devam ettirmiştir. 13. yüzyılda Anadolu'da sosyal alanda etkin olmuş en önemli dinamiklerin başında tasavvufi düşünce-inanç sistemi ve bu yapının öznelere olan dervişler gelmektedir.

13. yüzyıldan önce de Anadolu'da farklı tasavvufi ekollere bağlı dervişlerin faaliyetleri gerçekleşmiştir. Fakat bu tasavvufi organizasyonların 13. yüzyıldan önce toplumsal

yaşamda etkin şekilde kurumsallaşmadığı görülmektedir. Tasavvuf gruplarının Anadolu coğrafyasında toplumsal ve kültürel açıdan etkin olmaya başladıkları dönem 13. yüzyıldan itibaren başlamıştır. Farklı tasavvuf geleneklerine bağlı çok sayıda derviş 13. yüzyılda Anadolu'ya gelmiş ve mensubu oldukları öğreti adına tekke, zaviye ve dergah adlarıyla anılan inanç merkezleri kurarak yeni dervişler yetiştirmiştir. Dervişler zaviyelerini kurdukları bölgelerde iskân ve yurt tutma sürecine birincil derecede etkide bulunmuştur.³ Dervişler Anadolu topraklarında irşat alanı olarak belirledikleri mevkilerde önce köy kurarak yerleşimi teşvik etmiş ardından zaviye açarak bölge halkına düşünsel açıdan model olmaya çalışmıştır. Zaman içerisinde zaviyelerin çevresi yoğun bir imar-iskân faaliyetine zemin olmuştur. Bu sebeple 13. yüzyıldan itibaren Anadolu'da faaliyet gösteren dervişler ve hizmet veren zaviyeleri Anadolu'nun iskân ve imarında etkili olmuş en önemli tarihsel dinamiklerdir.

13. yüzyılda Anadolu coğrafyasının farklı bölgelerinde ve eş zamanlı olarak Balkan topraklarında örgütlenmiş ve toplumsal taban oluşturmuş tasavvuf ulularının en

³ Dervişlerin zaviye açıp yurt tuttıkları bölgelerde iskân faaliyetlerine birincil derecede tesirde bulunmaları sebebiyle kolonizatör olarak anıldığı görülmektedir. Kolonizatör tabiri Anadolu'daki dervişlerin bağlı oldukları inanç geleneğine, sosyal yaşamdaki faaliyetlerine ve tekke-vakıf hizmet felsefesine paralellik göstermemektedir. Bu sebeple iskâncı-imarıcı-irşatçı dervişler ifadesi Anadolu'daki derviş-tekke-vakıf sisteminin tarihsel, inançsal ve sosyal niteliklerine daha uygundur.

önemlilerinden birisi de Hacı Bektaş Veli'dir. Hacı Bektaş Veli, Horasan kökenli olup Nişabur şehrinde doğmuştur. Hakkında bilgi veren kaynakların başında adına yazılmış velayetname gelmektedir. Velayetname'de verilen bilgilere göre Hacı Bektaş Veli, İmam Musa-i Kazım soyundan gelmekte olup bir seyyiddir. Nesli On İki İmamlar üzerinden Ehl-i Beyt'e çıkmaktadır. Hoca Ahmed Yesevi'nin dergahında eğitim almış, Yesevi'nin Lokman Perende adlı halifesi tarafından yetiştirilmiştir. Ardından Rum-Urum ülkesi olarak anılan Anadolu'ya eren düşüncesinin temsilciliğini yapmak üzere görevlendirilmiştir.⁴ Hacı Bektaş Veli'nin Anadolu'ya gelişinin temelinde 13. yüzyılın siyasi-askeri ve sosyal profilinin etkisi büyüktür. Doğudan batıya yönelen Moğol akınları Horasan coğrafyasının toplumsal ve politik yapısına birincil derecede etkide bulunmuştur. Horasan coğrafyasında yaşayan Türkmen gruplar büyük gruplar halinde Moğol akınları sebebiyle batıya göç etmiş ve Anadolu'ya yerleşmeye başlamıştır.⁵ 13. yüzyılla beraber farklı boylara, aşiretlere bağlı topluluklar Anadolu'ya dağılmış ve yeni yurtlarında iskân olmaya çalışmıştır. Baba, dede ve sultan gibi sıfatlarla anılan ve genel olarak Horasan erenleri olarak ta-

nınan derviş topluluklarının Anadolu'ya intikalleri de 13. yüzyıldır. Derviş topluluklarının, bu bağlamda Hacı Bektaş Veli'nin de 13. yüzyılda Anadolu'ya gönderilişi bu göç-iskân-irşat sistematliğini temel almaktadır.

Hacı Bektaş Veli Anadolu'ya gelinceye kadar ki süreçte Hicaz, Necef, Kudüs gibi önemli merkezleri ziyaret etmiştir. Ardından Anadolu'ya geçerek farklı bölgelerde kısa şekilde konaklamış devamında kalıcı yurdu olan Sulucakara(h)öyük'e yerleşmiştir.⁶ Nitekim Horasan'dan başlayan göçü Anadolu'da Sulucakara(h)öyük'te son bulmuş, bu köyde dergah açıp tasavvuf yoluna, Yesevi öğretisine hizmet etmiştir.⁷ Hacı Bektaş Veli, çağdaşları içerisinde geliştirdiği düşünce ve yetiştirdiği dervişler ile Anadolu tarihinde en etkili olmuş tasavvuf büyüklerindedir. Sulucakara(h)öyük Dergahı'nda yetişen dervişlerini Hacı Bektaş Veli Anadolu'nun ve Balkanlar'ın farklı bölgelerine öğretinin temsilciliğini ve örgütleyiciliğini yapmak üzere göndermiştir.

Hacı Bektaş Veli'nin dervişlerinden birisi de Güvenç Abdal'dır. Güvenç Abdal'ın asıl adı Derviş Halil⁸ olup ona Güvenç lakabını sözlü bilgilere göre Hacı Bektaş

4 Bkz. Abdülbâki Gölpınarlı, Vilâyet-Nâme Manâkıb-ı Hünkâr Hacı Bektâş-ı Veli, 1995, İstanbul.

Velayetname'de geldiği nesil, yetiştiği ortam, aldığı görev ve yetiştirdiği dervişler olmak üzere birçok açıdan Hacı Bektaş Veli hakkında detaylar bilgileri verilmektedir.

5 Bkz. Osman Turan, Selçuklular ve İslamiyet, 1993, İstanbul.

6 Sulucakara(h)öyük 13. yüzyılda Yunus Mukri adı bir beyin yönetiminde olup Çepni boyuna bağlı Türkmenlerin yerleşik olduğu bir köydür.

7 Hacı Bektaş Veli'nin yerleştiği Sulucakara(h)öyük hakkında adına yazılmış velayetnamede bilgiler aktarılmaktadır.

8 Gümüşhane, Giresun ve Ordu'da yerleşik Güvenç Abdal ocaklısı dedelerle yapılan mülakatlarda Güvenç Abdal'ın asıl adının Halil olduğu tarafımıza iletmiştir.

Veli vermiştir.⁹ Güvenç Abdal Hacı Bektaş Veli Velayetnamesi'nde Hacı Bektaş Veli'nin bir halifesi olarak tanıtılmaktadır.¹⁰ Velayetname'de mürşit, muhip, sadık ve aşık gibi tasavvuf kültürüne ait makam ve sıfatları işleyen bir menkıbede adı anılan Güvenç Abdal sözlü bilgilere göre Hacı Bektaş Veli tarafından Kuzey Anadolu'ya, Karadeniz bölgesine eren öğretisinin kuruculuğunu yapmak için görevlendirilmiştir. Güvenç Abdal ocaklılarına göre Gümüşhane-Kürtün-Harşit vadisine giden Güvenç Abdal bölgedeki ilk Türk-Müslüman köyü olan Taşlıca'yı¹¹ kurmuş ve bu köyde adıyla anılan inanç-dede ocağını organize etmiştir. Kürtün çevresinde Güvende Şih (Şeh)¹² olarak da anılan Güvenç Abdal'ın yöredeki ayaması¹³ bölge ile ilgili yazılı kaynaklarda da

geçmektedir.¹⁴ Taşlıca'da yerleşik Güvenç Abdal ocaklılarına göre Güvenç Abdal Gümüşhane-Kürtün bölgesine geldiğinde ilk olarak öğsöğsünü¹⁵ bulduğu Kovanlık kayası¹⁶ adlı mevkiye yerleşmiştir. Sözlü anlatılara göre bir süre Kovanlık kayasında konaklayan Güvenç Abdal daha sonra Giresun-Çanakçı bölgesine giderek Karabörk köyünde yaşamıştır.¹⁷ Karabörk'te Kara Ahmed adındaki köy ağasının yanında çalışan Güvenç Abdal Kara Ahmed'in kızıyla¹⁸ evlenmiş daha sonra Kürtün'e tekrar dönerek Taşlıca köyünü kurmuş ve ocak-tekke açmıştır.

14 Bkz. İsmail Hacifettahoğlu, Hüseyin Avni Bey (Tirebolulu Alparslan), Trabzon İli Lâz mı? Türk mü?, 125, 2003, Ankara.

İlgili kaynakta Güvenç Abdal'ın adı Güvende Şeyhi olarak geçmektedir.

15 Öğsög-öğsöğü, Alevi-Bektaşî inancında bir bölgeyi irşat etmek üzere görevlendirilen dervişe mürşidince gösterilen bir işaretir.

Alevi-Bektaşî gelenekte nişan tabiri ile de anılan öğsög inanışa göre bir yanık odun parçasıdır. Güvenç Abdal ocaklılarına göre Pirevi'nden, Hacı Bektaş Veli tarafından atılan öğsög Kürtün-Harşit vadisinde Kovanlık kayasına düşmüştür. Geleneğe göre öğsöğsünün düştüğü yer görevli dervişin ocak-tekke kuracağı yeri belirlemektedir. Bu sebeple Güvenç Abdal'da öğsöğsünü bulduğu Kovanlık kayasının üst kısmında Taşlıca köyünü kurmuş ve ocak uyandırmıştır.

16 Kovanlık kayası Güvende Şih (Şeh) Kapısı adı verilen kayalık alanda yer almaktadır.

17 Karabörk günümüzde aynı adla Giresun-Çanakçı'ya bağlı bir beldedir.

18 Sözlü bilgilere göre Güvenç Abdal Kara Ahmed'in üç kızından biri olan Emine ile evlenmiştir. Güvenç Abdal ocaklıları arasında Emine Ana Topal Emine olarak anılmaktadır.

9 Güvenç Abdal ocaklısı dedelerle yaptığımız mülakatlarda ocaklı dedeler dip dedelerine Güvenç Abdal namını Hacı Bektaş Veli'nin verdiği tarafımıza aktarmıştır.

10 Abdülbâki Gölpinarlı, Vilâyet-Nâme, Manâkıb-ı Hünkâr Hacı Bektaş-ı Veli, 1995, İstanbul.

Hamiye Duran, Velâyetnâme, 2007, Ankara.

11 Taşlıca köyü Kürtün çevresinde Şihli adıyla da anılmaktadır. Taşlıca Trabzon vilayetine ait salnamelerde Şihli adıyla geçmektedir. Bkz. Trabzon Vilayeti Salnameleri, Haz: Kudret Emiroğlu, farklı ciltler.

12 Güvenç Abdal'ın lokal adı olan Güvende Şih (Şeh) kullanımı su kaynağı, yayla ve kayalık geçit gibi Kürtün çevresindeki belli yerlere ad olmuştur. Kürtün bölgesinin en önemli yaylalarından biri Güvende yaylasıdır ve adını Güvenç Abdal'dan almaktadır.

13 Ayama ifadesi lakap anlamına gelmektedir. Ayama kullanımı Karadeniz bölgesindeki alan çalışmamızda tespit edilmiştir.

Fotoğraf 1: Taşlıca Köyü-Merkez Mahalle

Güvenç Abdal'ın soyu yazılı kaynaklara göre Ehl-i Beyt'e dayanmaktadır. Belgelerde Güvenç Abdal seyyid olarak gözükmekte olup ataları On İki İmanlar'dan olup İmam Musa-i Kazım evlatlarındandır. Ocaklıların elindeki bu belgelerde Güvenç Abdal'ın adı Ergülenç Abdal şeklinde geçmektedir.¹⁹ Arşiv kayıtlarında da Halil Derviş "e'izze-i kirâmın" mensubu olarak tanıtılmaktadır.²⁰ Aynı belgelerde Halil Derviş "kutbü'l-'arifîn", "gavsü'l-vâsılîn" gibi tasavvuf-taki iki önemli makamın temsilcisi olarak anılmaktadır.²¹

19 Güvenç Abdal'ın soyca ve yolca bağlı olduğu silsileyi gösteren tarihi önemdeki belgeler Taşlıca köyünde yerleşik Güvenç Abdal ocaklısı Hüseyin Güvendi'nin şahsi arşivinde muhafaza edilmektedir.

20 Bkz. Başbakanlık Osmanlı arşivi, 6 numaralı Trabzon ahkâm defteri, s: 79, 36.

21 Bkz. Başbakanlık Osmanlı arşivi, 6 numaralı Trabzon ahkâm defteri, s: 79, 36.

Güvenç Abdal, Hacı Bektaş Veli düşünce-inanç geleneğinin en önemli tarihi-karizmatik temsilcilerindendir. Horasan erenleri olarak anılan derviş topluluğunun bir temsilcisi olan Güvenç Abdal, Kuzey Anadolu'da, Karadeniz bölgesinde -ki özellikle bölgenin kuzeye bakan yüzünde- Alevi-Bektaşî inancının aslı kurucusu ve temsilcisidir. Bu nedenle Alevi-Bektaşî çevrelerde Güvenç Abdal ve soyundan gelen dedeler Karadeniz'in halifesi şeklinde anılmaktadır.²² Güvenç Abdal 13. yüzyılda geldiği Kürtün-Harşit vadisinde Taşlıca köyünü kurarak bölgedeki Türkmen topluluklarının -özellikle Çepni- iskânına yön vermiş, Alevi-Bektaşî inancını bölge toplumu içerisinde örgütleyebilmek için adıyla

22 Karadeniz'in halifesi ifadesi Güvenç Abdal ve nesline Karadeniz bölgesinde Alevi-Bektaşî inancının mürşitliğinin verildiğini göstermektedir.

anılan inanç-dede ocağını oluşturmuştur. Taşlıca köyünde kurulu olan ve yakın tarihe kadar ayakta olan zaviye de Güvenç Abdal Ocağı'nın tarihi olarak mekânsal merkezi olmuştur.²²

Anılan belgelerde Güvenç Abdal'ın soyundan gelen ocaklılar ve zaviye mensupları da seyyid olarak anılmakta "sahihü'n nesb", "sâdât-ı kirâm" ve "sülâle-i tahire"den sayılmaktadır.²³

Fotoğraf 2: Gümüşhane-Kürtün-Güvende Yaylası

Güvenç Abdal ocaklıları tarafından aktarılan sözlü bilgilere göre Güvenç Abdal Ocağı'nın tarihsel merkezi olan Taşlıca köyü ve köyde kurulu olan zaviyenin tarihi iç içedir. Sözlü anlatımlara göre Güvenç Abdal'ın

23 Kuruluşunu 13. yüzyılda Güvenç Abdal'ın yaptığı Taşlıca'daki zaviye 1993 yılına kadar mekânsal varlığını korumuştur. Tarihi yapı 1993 yılında yıkılmış ve yerine iki katlı yeni bir bina yapılmıştır.

Tarihi zaviyede 1993 yılında kadar Alişoğulları dede sülalesinden İlyas Güvendi (Küçük Ellez) Dede ve ailesi ikamet etmiştir. Tarihi zaviyenin yerine yapılan binada günümüzde Alişoğullarından İsmail Güvendi ikamet etmektedir.

13. yüzyılda Kürtün bölgesine gelişi sonrası kurulan Taşlıca köyünün, merkezi imar-iskân noktası bizzat Güvenç Abdal tarafından kurulan zaviyedir. Zaviye merkezli olarak Taşlıca köyü oluşmuş olup kurucu unsur Güvenç Abdal ve neslinden gelen ailesidir. Güvenç Abdal'ın Harşit bölgesine gönderilişi de bu imar-iskân-yerleşme stratejiyle örtüşmektedir. Hacı Bektaş Veli'nin tüm dervişlere iletmiş telkin eren düşüncesini Anadolu'nun farklı bölgelerine giderek

24 Bkz. Başbakanlık Osmanlı arşivi, 6 numaralı Trabzon ahkâm defteri, s: 79, 36.

kurdukları ocak ve tekkelerle örgütlemeleridir. Nitekim irşatla görevli her derviş aynı metotla hareket ederek görevli oldukları coğrafyada önce inançsal-düşünsel kimliklerinin mekânsal merkezi olan ocak-tekke kurmuştur. Hizmete başlayan ocak ve tekkelerin çevresi kısa süre sonra eren inancına bağlı kitlelerin yerleşimine zemin olmuş böylece yerleşik yaşamın Anadolu'daki te-

mel birimi olan köy kurulma süreci hızlanmıştır. Bu bağlamda dervişler aracılığı ile Anadolu'da ocak-tekke köyler oluşmuş ve bu köyler Anadolu'da yerleşik hayatın şekillenmesinde etkili olmuştur. Bu mantığa bağlı olarak yüzlerce yıllık tarihe sahip Taşlıca köyü, Güvende Şih (Şeh)'a atfen Şihli olarak da anılmış ve anılmaktadır.²⁴

Fotoğraf 3: Gümüşhane-Kürtün-Güvende Yaylası'ndaki Güvenç Abdal Ziyareti

25 Anadolu'nun farklı yerlerinde Alevi-Bektaşî inancına mensup dervişler tarafından kurulan ocak-tekke köyleri bulunmaktadır. Bu köyler günümüzde de köyün kurucusu olan erenin adıyla anılmaktadır. Bu köylere Tokat-Almus'ta Hubyar Ocağı'nın merkezi Hubyar köyü, Sivas-Hafik'te Yalıncağ Abdal Ocağı'nın merkezi Yalıncağ köyü, Tokat-Niksar'da Cer sürecinin merkezi Cer köyü örnek verilebilir. Günümüzde Eskişehir-Seyitgazi ilçesine bağlı Aslanbeyli köyünün de yakın tarihe kadar adı Şücaaddin olup bu köy Şücaaddin Veli Ocağı'nın merkezidir. Yörede Şücaaddin köyünün adı Sücah şeklinde lokal bir kullanıma da sahiptir.

Anadolu'da ocak-tekke köyleri için yaygın olarak kullanılan bir diğer ifade tekke ifadesidir. Nitekim Antalya-Elmalı'da Abdal Musa Dergahı'nın bulunduğu köyün adı da Tekke şeklindedir.

Taşlıca köyü hakkında ulaşılan arşiv kayıtları 16. yüzyıla kadar gitmektedir. Birincil kaynaklar yöre ile ilgili tahrir kayıtları olup Taşlıca köyü tahrir kayıtlarında zaviye ile beraber anılmaktadır. Hicri 992 (Miladi 1584-85) yılına ait tahrirde Taşlıca köyü günümüzde aynı adla Taşlıca köyüne ait bir yaylak olan Suluca²⁶ ile beraber anılmaktadır.

“Zemin-i Taşluca ma’a mezra’a-i Suluca tabi’-i mezkûr”²⁷

Hicri 991 (Miladi 1583-84) yılına ait bir başka tahrir kaydında ise Taşlıca köyü Gümüşhane’nin bugün de aynı adla bir ilçesi olan Torul’a bağlı gözükmetedir. Bu kayıta Taşlıca’da Türk ve Müslüman olmayan unsurlar da yerleşik gözükmetedir.²⁸ Hicri 991 (Miladi 1583-84) tarihli bir başka tahrirde de Taşlıca köyü, “Cemaat-i Zâviye-i Taşluca” şeklinde kayıt edilmiştir. Kayda göre Taşlıca Zaviyesi’nde berat verilmiş zaviyedarlar hizmet görmektedir.²⁹ Tahrirde Taşlıca Zaviyesi’nin o tarihe kadar zaviye olarak anılıp vergi vermediği, sarp ve çetin bir çoğrafiyada kurulu olan zaviye cemaatinin “şâki taifesi”nden oluştuğu da ifade edilerek buranın artık zaviye olarak görülmemesi de not edilmiştir.

26 Suluca yaylası sözlü bilgilere göre adını yayladaki Suluca Evliyası adlı ziyaretten almaktadır.

27 Bkz. Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü arşivi, 355 numaralı tahrir defteri, varak: 62.

28 Bkz. Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü arşivi, 29 numaralı tahrir defteri, varak: 151, sıra: 31.

29 Bkz. Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü arşivi, 43 numaralı tahrir defteri, varak: 131, sıra: 245.

“...Cemâ’at-i mezbûre şimdiye dek kimesneye zâviye nâmıyla öşr ve rüsûm vermeyub ve hilâf-ı semt? bir dağda olub yol uğrar yer olmayub kendi hevâlarında [bir] bölük şâki tâife olduğun vilayet halkı haber vermeğin zaviyelikden ref’ olunub tımar (yırtık) ‘öşr ve rüsûmdan”³⁰

Hicri 991 tarihli aynı tahrirde Taşlıca köyü daha önce tanıttığımız Hicri 992 tarihli tahrirdeki gibi Suluca adlı mezra ile beraber anılmaktadır.

“Mezra’a-i Taşluca ma’a mezra’-i Suluca tabi’-i nâhiye-i mezkûr”³¹

Arşivde yer alan fakat tarihi bilinmeyen Kürtün bölgesini içeren bir başka tahrir belgesinde de Taşlıca köyü zaviye ile bereber geçmektedir. Zaviyenin başında Pir Gâib³² adlı bir postnişin bulunmakta ve berat sahibi olduğu belirtmektedir.

“Zâviye-i Taşluca, haliyen meşihat der tasarruf-ı Derviş Pîr Gâib bâ berât-ı Sultâni”³³

30 Bkz. Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü arşivi, 43 numaralı tahrir defteri, varak: 131, sıra: 245.

31 Bkz. Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü arşivi, 43 numaralı tahrir defteri, varak: 132, sıra: 257.

32 Güvenç Abdal Ocağı dede ailesi içerisinde Pirgayipoğulları olarak anılan bir sülale bulunmaktadır. Bu sülalenin bir kolu Giresun-Dereli-Sütlücu mahallesinde, bir kolu Ordu-Gürgentepe-Akören mahallesinde, bir kolu da Ordu-Ünye-Yeşilkent beldesi-Atatürk mahallesinde yerleşiktir. Dereli’deki kolun soyadı; Aydoğdu, Gürgentepe ve Yeşilkent’teki kolların soyadı; Bektaş’tır.

33 Bkz. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü arşivi, 734 numaralı tahrir defteri, sayfa: 10, sıra: 251.

Taşlıca Zaviyesi ile ilgili olarak tahrir kaydında yer alan şâkilik tanımlaması muhtemelen dönemin politik-askeri gerçeğinden kaynaklanmaktadır. 16. yüzyıl Osmanlı yönetiminin Alevi-Kızılbaş topluluklarla ciddi anlamda çatışma içinde olduğu bir dönemdir. Mevcut siyasi süreçten Taşlıca Zaviyesi'nin de etkilendiği görülmektedir. Osmanlı yönetimi 16. yüzyılda Erdebil Dergahı-Safevi Devleti ile inançsal ve siyasal açıdan irtibat halinde olan Alevi-Kızılbaş toplulukları şâki olarak tanımlamış ve bu kitleleri kendisine karşı bir tehdit unsuru olarak görmüştür. Nitekim 16. yüzyıldan itibaren kayıtlara geçen bilgilere göre Taşlıca Zaviyesi'ni de içine alan Kürtün çevresi Erdebil-Safevi Dergahı ile inançsal-sosyal açıdan yakın temas halindedir. Kürtün bölgesinin Erdebil Kızılbaşlarıyla irtibatı o kadar etkin bir noktaya varmıştır ki dönemin Osmanlı yönetimi 16. yüzyılın başında bölgeyi Kızılbaş fetretine uğrayan bir coğrafya olarak tanımlamıştır.

“Bundan evvel Kızılbaş gelüb gaflet ile görünüb vilâyetine girüb re'âyâ zarûri itâ'at idüb bile gitdükleri sebebden mülkleri ve esbâbları satıldıktan sonra yine vatanlarına gelüb mülkleri kendülere emr olunmuş idi. Nice şol re'âyâ gelüb mülküne mutasarrıf oldu. Hoş ve illa gelmeyen re'âyânın ve gelüb mülkine mutasarrıf olmayan re'âyânın mülklerine her kim mutasarrıf ise bennâk resmin ve öşrün ve sâir rüsûmun sahib-i timara eda eyliye.”³⁴

34 Bkz. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü arşivinde 52 numaralı kayıtlı tahrir defterinin 617. sayfası ve takip eden farklı sayfaları.

Kürtün bölgesindeki Erdebil-Safevi etkinliği 15. yüzyılda Erdebil piri Şah Cüneyd'in Anadolu'ya gelişi ve devamında Canik muntikasına intikali ile başlamıştır. Şah Cüneyd uzun dönem Canik'te kalarak temsil ettiği öğretiyeye taban oluşturmuş, devamında Trabzon'a sefer düzenleyecek Trabzon'u almak ve tasarladığı Alevi-Kızılbaş devletini Anadolu'da kurmak istemiştir. ³⁵Şah Cüneyd'in bu siyasi-askeri girişimi Kuzey Anadolu'da temsil ettiği öğretiyeye mensup güçlü bir tabanın bulunduğunu ve 15. yüzyılda etkili bir nüfusu temsil ettiğini göstermektedir. Trabzon'dan Canik'e kadar uzanan bölgede tarih boyunca yaşayan ocaklı Alevilerin Güvenç Abdal Ocağı mensubu olduğu gerçeğinden yola çıkılırsa Taşlıca Zaviyesi'nin Erdebil-Safevi Dergahı ile tarihsel-inançsal ilişkisi daha net ortaya çıkmaktadır. 15. yüzyıldan 16. yüzyıla ulaşan süreçte Kürtün çevresinde Alevi-Kızılbaş inanç merkezli zaviye oluşumunun Taşlıca Zaviyesi ile sınırlı kalmayıp Taşlıca Zaviyesi dışında Alevi-Kızılbaş zaviyelerinin de oluştuğu belgelerde görülmektedir.

“Zemîn-i zaviye-i vakf-ı Yaramuş Bey, mezkûr zaviye şeyhi Rükneddin Kızılbaş olub tekke harab olmağın zaviyenin yeri ve bağı ve bağçesi iki ev ve bir anbar Giresun Hisarı erlerinden Delü Ali nâm kimesneye beylik canibinden satıldı.”³⁶

35 Bkz. Walther Hinz, Uzun Hasan ve Şeyh Cüneyd, Çev: Tevfik Bıyıklıoğlu, 20, 1992, Ankara.

36 Bkz. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü arşivi, 52 numaralı tahrir defteri, sayfa: 687.

Şah Cüneyd sonrası Şah Haydar ve Şah İsmail dönemlerinde Anadolu'daki Alevi-Kızılbaş kitleler üzerinde Erdebil-Safevi Dergahı'nın nüfuzu daha da artmıştır. Bu nüfuzun Kürtün bölgesinde de etkili olduğu buna bağlı olarak Taşlıca Zaviyesi'nin Osmanlı yönetimi tarafından kontrol altına alınmak istendiği, denetim altında tutulup tasfiye edilmesinin planlandığı görülmektedir. Ocaklıların elindeki belgelere göre 15. yüzyılın ikinci yarısında Fatih Sultan Mehmet tarafından vakıflarla desteklenen Taşlıca Zaviyesi takip eden sürede Erdebil-Safevi Dergahı ile inançsal temasa girmiş ve bunun neticesinde zaviyede hizmet gören dedeler, sistem karşıtı güçler olarak görülmüş, inançları hakkında yanlış ve yanlış izahlar yapılmış, çevre halkı rahatsız ettikleri iddia edilmiş, geleneksel-merkezi inanca zıt hareket ve eylemlerde buldukları belirtilmiştir.

"Yavabolu ve Tirebolu ve Giresun Kadınlarına Hüküm ki;

Sen ki Giresun kadısının südde-i sa'adetime maktûb gönderüb Tirebolu'ya tâbi' Taşlıca nâm karyede şeyh olan Hızır ve İsmail nâm kimesneler bir dağın kulesinde tavattun edüb re'âyâyı idlâl eyleyüb mübârek Receb, Şa'bân ve Ramazan aylarında tevâbi'lerinden olanların avratlarıyla bir yerde cem' olub Kızılbaş âyini üzere şurb-ı hamr ve ef'âl-i şeni'a eyledüklerinden mâ'adâ hâşâ cehâryâr-ı güzîn rıdvânallahi te'âla aleyhi ecma'ine hakaret-i vâki'a edüb ve re'âyâ fisk u fücûr u fesâd u şena'at

üzere olduklarını 'arz eyledükleri ecilden ahvâleri görülmek emr edüb buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub mezkûrları meclis-i şer'a ihzâr eyleyüb ve 'ayn-ı izdiyâd? şer'le buldurulub lâzım olanlara buldurub getürdüb a'yân-ı vilâyet ve ehl-i vukûf bi-garaz Müslümanlar mahzarında mukaddemâ bervech-i şer'le fasl olmayub ve on beş sinin mürûr etmeyen husûsların hak ve adl üzere evgâh? ve cümle teftiş ve tefahhus edüb göresin fi'l-vâki' isnâd olunan husûslar şer'le mezkûrun üzerlerine sâbit u zâhir ola bu fesâdları edenler muhtâc-ı 'arz olanlardan ise habs edüb 'arz eylesin değiller ise ehl-i fesâda asla himâyet etmeyüb şer'le mahalinde lâzım geleni icrâ eylesin âmmâ hîn-i teftişde hakk-ı sarîha tâbi' olub tezvirde şuhûd-ı zurdan ve arz ve tafsîli veya ahz u celbin cümle hilâf-ı şer'-i kavîm iş olmağdan ziyâde hazer eylesin."³⁷

16. yüzyılda Taşlıca Zaviyesi'nin Osmanlı yönetimi ile yaşadığı baskı, denetim, takip ve kontrol içeren ilişkisi 17. ve 18. yüzyıllarda da sürmüştür. Taşlıca Zaviyesi'nin bu yüzyıllarda merkezi yönetim ile yaşadığı ilişkiyi Güvenç Abdal Ocağı'nın tarihsel talip tabanı olup Çepni, Kürtünlü ifadeleriyle anılan topluluk merkezli analiz etmek mümkündür. Çepni, Kürtünlü topluluğu 17. ve 18. yüzyıllarda merkezi yönetim ile ciddi bir karşıtlık içindedir. Osmanlı yönetimi

37 Bkz. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü arşivi, 68 numaralı mühimme defteri, sayfa: 49, sıra: 98.

“şer ve şekâvet üzere” olan Çepni, Kürtünlü topluluğuyla 17. ve 18. yüzyıllarda çatışma halindedir.³⁸

Güvenç Abdal Ocağı'nın talip tabanını oluşturan Çepni, Kürtünlü topluluğuyla yüzyıllara yayılan bir çatışma yaşayan Osmanlı yönetimi ile Taşlıca Zaviyesi arasındaki ilişkinin 18. yüzyıldan itibaren daha yakın hale geldiği görülmektedir. Arşiv belgelerindeki bilgilere göre Taşlıca Zaviyesi 16. yüzyılda Osmanlı-Safevi siyasi-askeri mücadeleleri sırasında Safevi-Erdebil hareketinin bir üssü gibi görülmüş ve merkezi yönetimin Kızılbaş fetretine uğradığını düşündüğü Kürtün çevresine uyguladığı denetim-kontrol politikasından ciddi şekilde etkilenmiştir.

Buna karşılık Taşlıca Zaviyesi'nin 16. yüzyıl öncesinde de merkezi yönetim ile irtibatı bulunmaktadır. Taşlıca'da yerleşik ocaklı aile tarafından muhafaza edilen tarihi belgede Osmanlı sultanı 2. Mehmet'in Taşlıca Zaviyesi'ne olan teveccühü ve yaptığı vakıf hayırları yer almaktadır.

“Fatih Sultan Mehmed, dünyanın aldattıcı ve geçici, ahretin ise sevinç ve nimet yeri olması sebebiyle, Allah'ın rızasını kazanma ümidiyle adı geçen köyleri Şeyh Halil Nureddin'e vakfetmiştir. Allahu te'âla hayır ve hasenâtını ve bereketini artırsın.”³⁹

Mevcut belge ve benzeri diğer arşiv kayıtlarına göre Taşlıca Zaviyesi, Erdebil-Safevi Dergahı ile inançsal ilişkiye girmeden önce Osmanlı yönetiminin tanıdığı, imtiyaz ve vakıf verdiği bir inanç merkezidir. Zaviye'nin ve zaviyedar ailesinin Osmanlı yönetimi ile kurumsal ilişkisi bulunmaktadır. Zaviyeyi yöneten ocaklı dede şeyh sıfatı

38 Osmanlı yönetiminin Doğu Karadeniz Alevileri olan Çepni, Kürtünlü topluluğu ile çatışma halinde olduğunu gösteren sayısız arşiv belgesi mevcuttur. Örnek olarak bkz. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü arşivi, fon kodu: C. ADL, dosya no: 10, gömlek no: 667.

39 Belgenin orijinal hali tıpkıbasım olarak Güvenç Abdal Ocaklıları adıyla neşredilen külliyatta “Ekler” başlıklı zarfta yayımlanmıştır. Ayrıca belgenin latiniye edilmiş bugünkü Türkçesi külliyatın 2. cildinde yer almaktadır. Bkz. Coşkun Kökel, Güvenç Abdal Ocaklıları II, Tarihi Belgeler, s. 5, 2013, İstanbul.

ile anılmaktadır.³⁹ 18. yüzyıla gelindiğinde Taşlıca Zaviyesi'nin talip tabanını oluşturan Çepni, Kürtünlü topluluğuyla çatışma içinde Osmanlı yönetiminin zaviye ile olan irtibatlarını kurumsal çerçevede tekrar düzenlemeye gittiği görülmektedir. 18. yüzyıldan itibaren Taşlıca Zaviyesi ile ilgili vakıf kayıtlarında zaviye; dergah, dergah-ı şerif, hangâh ve tekke olarak anılmaktadır.⁴⁰

Alevi-Bektaşî inancında dergah olarak anılan inançsal merkez Hacı Bektaş Veli Dergahı'dır. Alevi-Bektaşî kitleye göre Hacı Bektaş Veli Dergahı, Alevi-Bektaşî inancının tek ve ana merkezidir. Güvenç Abdal Ocağı, Hacı Bektaş Veli Dergahı'na bağlı bir ocak olup tarihi-inançsal merkezi ise Taşlıca köyündeki zaviyedir. Bu bağlamda Taşlıca'daki ocak merkezinin dergah olarak

39 Bkz. Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü arşivi, 43 numaralı tahrir defteri varak: 131, sıra: 245.

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü arşivinde Nfs.d. 1089 numarayla kayıtlı defterde Taşlıca köyünde şeyh sıfatı ile anılan ailelerin yerleşik olduğu görülmektedir. s. 60-62.

Hane	İsim	Sin
1	1- Uzun boylu ak sakallı Şeyh Ali oğlu Mehmed	55
	2- Oğlu kara bıyıklı Ali	30
	3- Diğer oğlu İmam kara sakallı Molla Hüseyin	35
	4- Diğer oğlu İlyas bin mezbûr	8
	5- Karındaşı kara sakallı Mehmed bin mezbûr Ali	40
	6- Oğlu ter bıyıklı Ali bin mezbûr	22
2	7- Diğer karındaşı ak sakallı Mehmed	70
	8- Oğlu kara sakallı Hasan	50
	9- Diğer oğlu kara bıyıklı Hüseyin	25
	10- Diğer oğlu ter bıyıklı Salih bin mezbûr	20
3	11- Orta boylu ak sakallı Şeyh Hasan oğlu Mehmed	70
	12- Oğlu kara sakallı Ali bin mezbûr	40
	13- Diğer oğlu kara bıyıklı Hasan bin mezbûr (Muhtar-ı evvel)	30
	14- Diğer oğlu Mustafa bin mezbûr	8
	15- Karındaşı kır sakallı Halil	50
	16- Oğlu Mehmed bin mezbûr	8
	17- Diğer oğlu Ali bin mezbûr	5
	18- Diğer karındaşı kır sakallı Mustafa	40
	19- Oğlu kara sakallı Mehmed bin mezbûr	25
	20- Torunu Hasan veled-i mezbûr Mehmed	2

40 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde kayıtlı olan Taşlıca Zaviyesi ile ilgili belgeler.

sıfatlandırılması mevcut zaviyenin hem Karadeniz bölgesindekim de Alevi-Bektaşî inanç evrenindeki etkinliğini ve gücünü göstermektedir.

“Gümüşhane Sancağı dâhilinde Kürtin Nahiyesi'nin Taşluca Karyesi'nde kâin dergâhın postnişinliğine miktâr-ı kâfi mebâliğin tahsîsi hakkındadır.

İşbu inhâ ve merbût mazbata akdemce masârifât-ı umûmiye idâresinin ifâdesi üzerine makâm-ı nezâret penâhiden yazılan tahrirât-ı 'âliyye cevâben vârid olub evrâk-ı 'atıkası rabt kılınmış olmasıyla meallerine nazaran iktizâsının idâre-i mezkûreden ifâsî lâzım gelür.”⁴²

Bir başka arşiv belgesinde ise Taşluca Zaviyesi'nin köydeki cami ile berber anılarak dergah sıfatıyla tanımlandığı görülmektedir.

“Sülâle-i tâhireden es-Seyyid Şeyh Muharrem imzâsıyla ref'-i 'atabe-i 'ulyâ kılınarak ma'ruzât-ı rikâb-ı idâre-i 'âliyesinden havâle buyurulan işbu istid'ânın hulâsa-i meâli Gümüşhane Sancağı'na mülhak Kürtin Nahiyesi'nin Daşluca Karyesi'nde kâin câmi' ve dergâh-ı şerîfe hâsîlât-ı 'öşriyesi mevkûf bulunan Söğüdili ve me'a mezra' ve Çamçukuru ve Uluköy ve Suluca ve Kökden ve Daşluca karyeler kaydı? tarafından ta'şir olunarak mevkûfunaleyh olan dergâh-ı mezkûra bir şey verilmemekde idüğünden câmi'-i şerîf ve dergâh-ı münîfin insidâdının mûcib olan şu halin izâlesi zımında keyfi-

yetin tetkiki beyân ve istirhâmından ibâret bulunmuş ve lede'l-havâle cihât kalemin-den evvel ve âhir yazılan derkenarda evkâf-ı mülhakadan Yavebolu Kazâsı'na tâbi' Taşluca Karyesi'nde vâki' Şeyh İlyas Tekyesi Vakfı'nın vazife-i mu'ayyene ile tekyenişinlik ciheti mukayyed olub tevliyetine ve kurâ ve mezra'ından ibâret âna dâir kayda destres olunamadığı ve Taşluca Karyesimukaddemâ Yavebolu'ya tâbi' iken teşkilât-ı âhire-i mülkiyede Gümüşhane Sancağı'na tâbi' Kürtin Nahiyesi'ne ilhak edilmiş olduğu gösterilmiş ve muhasebe-i umûmiye idaresinden yazılan câmi' ve dergâh-ı mezkûr vakfının muhasebesinin rü'yetine dair kayda destres olunamadığı ve kuyûd-ı hâkânî kaleminden yazılan derkenarda metn-i istid'ada muharrem Kürtün Kazası'na tabi' Söğüdili ve Uluköy ve Gönderi karyeleriyle Çamçukuru ve Taşluca me'a Suluca mezra'ları mahsulât ve rüsûmâtın hîn-i tahrîrde tımara terk ve tahsîs kılınarak tamamı cânib-i mîriye âid olub vakf-ı mezkûra tahsîs edildiğine dâir kayda destres olunamadığı beyân olunmuş olduğundan ve ihrâc olunan kuyûda vakf-ı mezkûra merbût bir günâ arazi-i mevkûfe olmadığı anlaşılıyorsa da bu bâbda ki malumât-ı mahalliye'nin daha vâzih olması tabi'i idüğünden bâdehû tahakkuk edecek hâle göre iktizâsı ifâ olunmak üzere evvel emirde vakf-ı mezkûrun nice bir günâ arazi-i mevkûfe-i merbûtası var mıdır var ise nerededir ve tahmise rabt kılınmış mıdır kılınmamış ise sebebi nedir ve sâir günâ varidâtı var mıdır ve tekyenişinlik ciheti vazifesi şimdiye kadar ne taraftan tesviye edilmektedir velhâsıl varidâtı hakkında malumât-ı mahalliye ne merkezdedir buralarının bi'l-

41 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde EV. MKT. 00335-62 numarayla kayıtlı belge.

etrâf tahkîk ve tedkîkiyle keyfiyetin bâ mazbata hazineye beyân ve iş'arı lüzûmunu mutazammın Trabzon Vilâyeti'ne ve Evkâf Muhasebeciliği'ne tahrirât tastîri mütevakıf

irade-i âliye hazret-i penâhileridir ol bâbda emr u fermân hazret-i menlehülemrindir. Fî 20 Muharrem Sene 311 ve fî 20 Temmuz 309 (1 Ağustos 1893)."⁴²

42 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde 02026.00177 numaralı kayıtlı belge.

Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde Taşlıca'daki zaviyenin cami ile beraber anıldığı farklı belgelerde mevcuttur.

Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde EV. MKT. 02026-95 numaralı kayıtlı belge.

"Dorul Kazası dâhilinde Kürtün Nahiyesi'nin Taşlıca Karyesi'nde kâin meşîd-i şerîf ile dergâhın varidât vakfiyesi olub olmadığına ve teferruât-ı sâiresine dâir sebk eden isti'lâma cevâben Gümüşhane İdare Meclisi'nden 25 Mayıs sene [1]310 tarihiyle müverrahân alınan mazbata Meclis-i İdare-i Vilâyet ifadesiyle leffen takdîm pişegâh-ı sâmi cenâb-ı nezâret penahileri kılındı ol bâbda emr u fermân hazret-i menlehül emrindir.

Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde EV. MKT. 02026-95. numaralı kayıtlı belge.

Gümüşhane Sancağı'na merbût Torul Kazası dâhilinde Kürtün Nahiyesi'nin Taşlıca Karyesi'nde kâin câmi'-i şerîf ve dergâhın hasılât-ı 'öşriyesi cânib-i mîrîyeden ta'sîr olunarak mevkûf-ı aleyhi için bir şey verilmediğinden ve bu sûret dergâhın insidâdını müceb olduğundan bahisle sülale-i tâhirenden Seyyid Şeyh Muharrem tarafından vuku' bulan arz ve istirhâm üzerine vakf-ı mezkûrun mahallince bir gûne arazi-i mevkûfesi veya varidât-ı sâiresi varmıdır ve arazisi var ise nerededir ve tahmîse rabt kılınmışmıdır ve tekyenişinlik vazifesi şimdiye kadar ne taraftan tesviye edilmektedir buralarının ve bu bâbdaki malumât-ı mahalliye'nin bâ mazbata iş'arı Evkâf-ı Hümayûn Nezâret-i Celilesi'nin tahrirât-ı 'âliyyesi sûretini tezyîlen şeref-pirâ-yı itmâme ibcâl ve tekrîm olan 30 Ağustos sene [1]309 tarihli ve 520 numaralı tahrirât-ı 'âliyye-i cenâb-ı vilâyet-penâhilerinde emr u iş'âr buyurulmasına mebnî hükm-i irade Torul kaimakamlığına lede't-tebliğ tevârüd eden mazbata-i cevâbiyede Taşlıca Karyesi'nde vâki' Şeyh İlyas Zâviyesi ötedenberü Söğüdüli ve Çamçukuru ve Uluköy nâm karyelerin hasılât-ı öşriye-i mevkûfesiyle idare olmakta iken bidâyet-i Tanzimâtda işbu hasılât-ı 'öşriye cânib-i mirîden zabt olunarak zâviyeye bir şey

tahsîs kılınmadığından vâridâtsiz kaldığı ve sâlifü'l-arz köylerden başkaca bir gûne arazi-i mevkûfesi olduğuna dâir malûmât-ı mahalliye bulunmadığı gibi vâridât-ı sâiresi dahi olmadığından Tanzimâtdan bu vakte kadar tekyenişinlik vazifesi nâmına bir şey alınmadığı ve her ne kadar hademesi tarafından zâviyenin küşâdıyla şurûta ve hizmet ifâsına çalışılmakta ise de vazifesiz devamı kâbil olmadığından bu sûret insidâdını müceb olacağı ifade ve beyân kılınmış olmağla ifâ-yı muktezâsı bâbında emr u ferman hazret-i menlehül-emrindir. Fî 2 Zilhicce sene [1]311 ve fî 25 Mayıs sene [1]310 (6 Haziran 1894)

Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde EV. MKT. 02030.000086 numaralı kayıtlı belge.

Gümüşhane Sancağı'nda Kürtün Nahiyesi'nin Taşlıca Karyesi'nde kâin câmi'-i şerîf ile zâviyeye merbût Söğüdüli ve Çamçukuru ve Uluköy karyeleri mirî tarafından ta'sîr olunarak zâviye-i mezkûreye bir şey verilmekte olduğundan ve bu surette câmi'-i şerîf-i mezkûr ile zâviyenin insidâdını müceb olunacağından bahisle icâbının icrâsı müsted'i Seyyid Şeyh Muharrem Efendi imzâsıyla rikâb-ı humâyuna takdîm olunub ma'rûzat-ı rikâbiye idaresinden nezârete havale ve irsâl olunan arzual üzerine keyfiyeti bazı istihzahâtı hâvi sebk eden iş'arı cevâben vârid olan 20 Haziran sene 310 tarihli ve kırk numaralı tahrirât-ı 'âliyeleri melfûfu bulunan Gümüşhane Sancağı İdare Meclisi mazbatasıyla birlikte Masârifât İdaresi'ne lede'l havale mazbata-i mezkûre münderecâtı arzual-i mezkûr me'alini müeyyid ise de kurâ-yı mezkûrenin hîn-i tahrîrde tımara terk ve tahsîs kılınmış olduğu cihetle tamamı cânib-i mirîyeye aid olub bunlardan vakf-ı mezkûre bir şey tahsîs edilmesine dair kayd bulunmadığı kuyûd-ı hâkâniden yazılan derkenarda göstermiş olduğundan ve bu gibi bidâyet-i tanzimâtda taraf-ı vakfa bir şey tahsîs edilmeksizin taraf-ı mirîden zabt edilmiş olan kurâ için şimdi Hazine-i Cedîde-i Maliyece bedel tahsîs ve i'tâsı cihetine gidileceği olduğundan keyfiyetin sûret-i hâlin derkâr bulunmuş müsted'i mumâileyhe tefhîmi zımında keyfiyetin cevâben keyfiyetin savb-ı 'âlilerine tebliği ifâde olunmağın ol bâbda.

Taşlıca köyünde gerçekleştirilen alan çalışmalarında ocaklıların köydeki zaviyeyi ocak-tekke ifadeleriyle de adlandırdıkları tespit edilmiştir. Nitekim Taşlıca Zaviyesi'nin tekke sıfatı ile anıldığı arşiv belgelerinde de görülmektedir.

“Devletlü Efendim Hazretleri

Gümüşhane Sancağı'na tâbi' Taşlıca Karyesi'nde vâki' İlyas Tekyesi Vakfı hakkında ifâdeyi mutazammın Trabzon Vilâyeti'nden vârid olan 6 Mayıs sene 208 tarihlü tahrirât-ı muhâsebât-ı 'atike muhâsebesinin ifâdesiyle leffen takdîm kılınmış olmağla sibâk iş'âra nazaran vakf-ı mezkûrun berât ve vakfiyesi kaydlarının ve bu bâbda mahalli evkâf muhâsebeciliğinden nezâret-i celilelerine gönderildiği beyân olunan tahrirât üzerine Evkâf-ı Hümâyun Hazinesine cereyân eden muamelâtın iş'âr ve tahrirât-ı mezkûrenin iâde ve tisyârına himem-i celîle-i dâverîleri şayân buyrulmak bâbında emr u fermân hazret-i menlehül emrindir. Fî 8 Zilkade sene [1]309 ve fî 23 Mayıs sene [1]308. (4 Haziran 1892).”⁴⁴

Bir diğer arşiv belgesinde de Taşlıca'daki ocağın tekke olarak tanımlandığı görülmektedir.

“Gümüşhane sancağına tâbi' Taşlıca Karyesi'nde İlyas Bey Tekyesi Vakfı kaydının ihrâcî hakkında yazılan tezkîre-i acizâne cevâben vârid olan 15 Temmuz sene [1]308 tarihli tezkîre-i 'âliye-i nezâret

penâhilerinden evrâk-ı mebûse meyânında Trabzon Vilâyet-i Âliyesi'nin tahrirâtında muharrer Uluköy ve Sögüdüli ve Çamçukuru nâm karyeler tımar dâhilinde arazi-i emirîyeden olmak üzere mukayyed ise de İlyas Tekyesi'ne ve muhassasâtına dâir kayıt bulunamadığı beyân olunmaktan nâşi keyfiyet cihât kalemine lede'l havale tekye-i mezkûrenin postnişini tarafına ibrâz olunan defter-i hakâniye nazaran vakf-ı mezbûr kuyûd-ı hâkânice mukayyed olmadığı anlaşılmuş olduğundan bu husûsa dâir olan evrâkın leffiyile tekye-i mezkûrenin keyfiyet-i kuyûd ve iktizâsının tekrar savb-ı 'âli nezâret-penâhiden lüzûm-ı istifsari ifâde ve evrâk-ı merkûme leffen irsâl kılınmağın icrâ-yı icâb babında.”⁴⁵

Taşlıca'daki inanç-dede ocağının bazı arşiv belgelerinde ise tekke ve zaviye şeklinde birlikte anıldığı tespit edilmiştir.

“Der Devlet-i mekîn arz dâ-i Mekiyyeleridir ki;

Harameyn-i muhteremeyne tâbi' evkâfdan Gümüşhane Sancağı mülhâkâtından Kürtin-i zîr Kazası Taşlıca nâm karyede kâin eizze meşâyihundan Şeyh İlyas Zaviyye ve Tekyesi Vakfı'nın bâ-berât-ı 'âlişân şeyh ve zâviyedârları es-Seyyid eş-Şeyh Ebu Bekir zîde takvâhum der-seâdet meâba arzuhâl sunub vâkîf-ı mûmâileyhin tekyesine mevkûf ve meşrût olan Alanca nâm yaylaklar ötedenberu zâviye-i

43 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde EV. MKT. 01847.00178 numarayla kayıtlı belge.

45 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde EV. MKT. 01835-8 numarayla kayıtlı belge.

merkûmede şeyh ve zâviyedâr bulunanlar tarafından zabt ve tasarruf oluna geldiği ferd-i aferideden sahîh bir kimesne tarafından dahl ve taarruz olunmadığı halde son zamanlarda Uluköy nâm karye ahâlisinden bazı kimesneler zuhûr birle yaylak-ı mezkûreye dahl ve tecâvüz eder olduklarından şer' ile murafaa olunub mütecâvizânın tecâvüzü vak'alarının men' ve def' buyurulması bâbında bir kıt'a emr-i şerîf-i âlişân sudûr ve ihsân buyurulması ricâsında bulunmaları üzerine bu fakire hitâben sâdır olan tuğrâ-yı garra-i humâyûn ile müveşşih bir kıt'a fermân-ı celîlü's-şân-ı hâkânî nüfize bi'l-avni'r-rabbani ve bi'l-menni's-samedânî mûcib ve muktezâsınca mahall-i ma'hûdda tekke-i mezbûr şeyh ve zâviyedârlarıyla Uluköy nâm karye ahâlisinden Kıroğlu Hüseyin ve Çubukcu oğlu Abdullah ve Yakub oğlu Ali ve Mevlüd ve Veli oğlu Hüseyin ve sagir oğlu Hamza ve daha bir çok kimesneler ve civâr kurâ ahâlisinden cemm-i ğafîr ve cem-i kesîr huzuru ile akd olunan meclis-i şer'-î şerîf-i ahmedî ve mahfel-i dîn-i münîf-i Muhammedî sallallâhu te'âla şâriihâda tarafeyn bi'l-murafaa serd-i müddeâ ettiklerinden sonra helâl-ı sutûr-ı meymenet-i mestûrede münderic olan hususâtın fasl ve hasmı için civâr kurâ ahâlisinden müsîsin olub mu'arrız olmaları hasabiyle Hacı Ahmed oğlu Hasan Hüseyin ve kethudâ Mehmed Ağa ve Veli Dayı ve Mustafa oğlu Çoban Ali Ağa nâmûn kimesneler tarafından ehl-i vukûf intihâb ve ta'vin olunmakla ahâli-i vukûf-u merkûmun ba'de'l-tahlif lede's-suâl cevâba şuru' birle ber-vech-i âti

serd-i mâlûmat eylemişlerdir şöyle ki bir tarafı Dikmetaş ve bir tarafı Küçükten Gediği ve bir tarafı Kütüklüyurt ve bir tarafı Kabameran kırakında vâki' Yumrutaş ve bir tarafı Elcurkez (Elçukez) Deresi ve bir tarafı Halil Bey altından Beş Çatak Çayırı ândân Başyemişan nâm mevzi'î ândân Kırıkçat'dan Tudyolu Boğazı ve Çakmakkaya Yaylası ve ândân temhidi hudûda şuru' olunan Dikmetaş ile mahdûd ve Alanca Yaylakları demekle ma'rûf ve şöhret-yâb olan dört kıt'a yaylakın öteden beru Taşlıca nâm karyede medfûn Şeyh İlyas Tekkesi'ne şeyh olanlar tarafından zabt ve tasarruf oluna geldiğini bildiklerini büyüklerinden böylece işitdiklerini alâ tarîki's-şehâde müttefeku'l-lafz olmağı beyân ve ifade eylemeleri üzerine ahâli-i vukûf mûmâ-ileyhim usûl-i mevzu'asına tevfiķan lede't-tadil ve't-tezkiyye adl ve makbûlü's-şehâde idükleri her vechine zâhir ve nûmâyûn olmağla mevâzi'î mezbûre ile mahdûd Alanca nâm dört kıt'a yaylak-ı mezkûreye mütecâvizun-ı merkûmûnun tecâvüzü vâki'aları şiddetle ba'de'l-men' ve mâ vak'a bi't-taleb ketb ve tahrîr ve pâyeyi serîr i'lâma arz ve i'lâm olundu. Fi'l-yevmi't-tasi' ve'l-işrîn min şehri Muharemi'l-haram li-sene ihdâ ve işrîn ve mieteyn ve elf. (29 Muharrem 1221) (18 Nisan 1806.)⁴⁶

46 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde VGM. Defter 803-363 numarayla kayıtlı belge.

Fotoğraf 4: Taşluca Köyü-Merkez Mahalle-Tarihi Zaviyenin Yerine İnşa Edilen Bina

Taşluca Zaviyesi bazı arşiv belgelerinde de hangâh olarak adlandırılmıştır.

“Sülâle-i tâhireden Seyyid Şeyh Muharrem imzâsıyla rikâb-ı humâyûn-ı hazret-i pâdişâhiye takdîm olunub ma’rûzât-ı rikâbiye idaresinden nezârete havale olunan arzuhallere Gümüşhane Sancağı’nda Kürtün Nahiyesi’nde Daşluca Karyesi’nde kâin cami ve ... ve hangâhın hâsılât-ı ‘öşriyesi mevkûf bulunan Söğüdüli ve me’a mezra’ ve Çamçukuru ve Uluköy ve Suluca ve Gökden ve Daşluca karyeleri mirî tarafından ta’şir olunarak mevkûf-ı aleyhi için bir şey verilmediğinden ve bu sûrete dergâhın insidâdını mûcib-i ahvâlden olduğundan bahisle icâbının icrası istirhâm olunan ve keyfiyetin masârifât idaresine lede’l-havale evkâf-ı mülhakadan Yavebolu Kazası’nda

Taşluca Karyesi’nde vâki’ Şeyh İlyas Tekyesi Vakfı’nın vazife-i mu’ayyene ile tekyenîlik ciheti mukayyed ise de tevliyetine ve muhasebesine rü’yet olduğuna ve kurâ ve mezârî’ine dâir kayd bulunamadığı ve kurâyı mezkûreden Taşluca Karyesi mukaddemâ Yavebolu’ya tâbi’ iken teşkilât-ı âhirede Gümüşhane Sancağı’nda Kürtün Nahiyesi’ne ilhâk olduğuna ve mezkûr Kürtün Kazası’na tâbi’ Söğüdüli ve Uluköy ve Gündiri karyeleri Çamçukuru ve Taşluca me’a Suluca mezraları mahsulât ve rûsûmâtının hîn-i tahrirde tımâra terk ve tahsis kılınarak cânib-i mirîye aid olarak vakf-ı mezkûra bir şey tahsis kılınmadığı kuyûd-ı hâkâni derkenarında görülmüş olduğundan icâbına bakılmak üzere idaremize vakf-ı mezkûrun mahallince bir günâ arazi-i mevkûfesi var mıdır veya varidât-ı sairesi var mıdır ve ara-

zisi varmıdır var ise nerelerdedir ve tahmîse rabt kılınmışmıdır kılınmadığı halde sebebi nedir ve tekyenişinlik vazifesi şimdiye kadar ne taraftan tesviye edilmektedir buralarının ve bu bâbda olan malumât-ı sâirenin bâ mazbata iş'arı zımında keyfiyetin savb-ı 'âlileri izbârı ifâ kılınmağla icrâ-yı icâbı bâbında."⁴⁷

Vakıf belgelerinde Taşlıca Zaviyesi'nin başında görevli dedenin tekkenişin sıfatıyla anıldığı ve merkezi yönetimin denetiminde tekkeye mürşit atamasının gerçekleştiği görülmektedir.

"Yavebolu'da Taşlıca nâm karyede Şeyh İlyas Tekyesi Vakfı'nın bâ mu'ayyene tekyenişini olan Seyyid Şeyh İlyas fevt mahlûlünden oğlu Seyyid Şeyh Ali'ye nâibi Ebubekir arzıyla tevcîh buyuruldu. Yevm 23 Rebiülahir [1]190 (12 Mayıs 1776)."⁴⁸

Benzeri başka bir belgede yine aynı bilgiler bulunmaktadır.

"Maliye Nezâret-i Celîlesi'nin 22 Mayıs sene 308 tarih ve altmış iki numaralı tezkiresiyle melfûfâtı ve sahibi tarafından ibrâz olunan berât üzerine tedkikât-ı kaydiye lede'l-icrâ evkâf-ı mülhakadan Yavebolu Kazası'na tâbi' Taşlıca Karyesi'nde vâki' Şeyh İlyas Tekyesi Vakfı'ndan almak üzere vazife-i muayyene ile tekyenişinlik ciheti 7 Cemaziyelahir sene 307 tarihinde es-Seyyid Ali Efendi'ye tevcîh olduğunu mübeyyin ve iki yüz yetmiş yedi tarihinde şeref vuku'

47 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde EV. MKT. 01930.00183 numarayla kayıtlı belge.

48 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde VGM. Defter 1151, s. 259'da kayıtlı belge.

bulan cülûs-ı humâyundan dolayı tecdîden berât-ı 'âli verildiği anlaşılıb vakfiyesine dâir kayda zafer-yâb olunamamış ve Uluköy ve Söğüdüli ve Çamçukuru nâm karyeler tımar dâhilinde arâzi-i emîriyeden olmak üzere mukayyed ise de İlyas Bey Tekyesi'ne ve mahsûsatına mütedâir kayd bulunmayub ancak sûret-i defter-i hâkânisi irsâl kılındığı Defterhâne-i Nezaret-i Celîlesi'ne yazılan tezkire-i 'âliye-i cenâb-ı nezâret-penâhilerinin cevâbında beyân ve iş'âr olunmak olduğunun ve mezkûr sûret ile mutazarrı evrâkın leffen irsâl kılındığının nezâret-i müşâr-ileyhâya cevâben beyân ve izbârı menut emr u irâde-i 'âliye-i cenâb-ı nezâret-penâhileridir ol bâbda emr u fermân hazret-i menlehul-emrindir. Fî 13 Teşrinievvel sene 308 (25 Ekim 1892)."⁴⁹

Vakıf kayıtlarında Taşlıca Tekkesi'ne atanan tekkenişinlere berat verilerek makam ve görevlerinin kurumsallaştırıldığı tespit edilmektedir. Bu irtibatın temelinde Osmanlı yönetimi ile Taşlıca Zaviyesi arasında 18. yüzyıldan itibaren oluşmaya başlayan yeni kurumsallaşma süreci bulunmaktadır.

"Yavebolu'da Taşlıca Karyesi'nde vâki' Şeyh İlyas Tekye Vakfı'na dâir

Tedkikât-ı kaydiye bi'l-icrâ evkâf-ı mülhakadan Yavebolu Kazası'na tabi' Taşlıca Karyesi'nde Şeyh İlyas Tekyesi Vakfı'nın vazife-i mu'ayyene ile tekyenişinlik ciheti 7 Cemaziyevvel 1257 tarihinde es-Seyyid Ali Efendi'ye tevcîh kılındığı mutazam-

49 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde EV. MKT. 01847.00180 numarayla kayıtlı belge.

mın berât-ı ‘âli verildiği kayden anlaşılub tevcihine dâir kayda destres olunamadığı gibi vakfiyesi dahi mukayyed olmadığı ci-

hetle vakf-ı mezkûrun kurâ ve mezârı’ndan ibâret idüğü olduğu bilinmemiştir. Fî 3 Haziran sene [1]309 (15 Haziran 1893).⁴⁹

Vakıf arşivindeki farklı iki kayıta da Taşluca Zaviyesi’ndeki tekkeşinlik makamına dair bilgi yer almaktadır.

Envâ’-i mevkûfât	Envâ’-i cihât	Mikdâr-ı vazife-i yevmî akçe	Vakıf İsmi	Mahal ve mevkii	Mülâhazât
Tekye	Tekyenişinlik	Mu’ayyene	Şeyh İlyas	Yavebolu Kazası’na tâbi’ Taşluca Karyesi’nde	Vakfiyesi mukayyed değildir

50

“Erbâb-ı istihkâktan es-Seyyid Ali Halife arzuhâl sunub Nezaret-i Evkâf-ı Hümayûn-ı mülükâneye mülhak Yavebolu Kazası’na tâbi’ Taşluca Karyesi’nde vâki’ Şeyh İlyas Tekyesi Vakfı’ndan almak üzere vazife-i mu’ayyene ile tekkenişinliğine mutasarıf olan babası Seyyid Şeyh Ali bin Seyyid Şeyh İlyas veledes fevt olub yeri hali ve hizmet-i lâzimesi muattal kalmağla mahlûlülünden

kendüye tevcih ve yedine berât-ı ‘âlişan ihsân buyurulmak bâbında istid’a-yı inâyet ve vech-i meşrûh üzere vazife-i mu’ayyene ile tekyenişinlik ciheti merkûm Seyyid Şeyh Ali’nin uhdesinde bulunduğu Evkâf Muhasibesinde Ruznamçe defterinden der-kenar olmağın ve fi’l-hakika merkûm Seyyid Şeyh Ali fevt ve mezbûr Seyyid Ali müteveffâ-yı merkûmun sulbî sahîh oğlu olub cihet-i mezkûreye ehil idüğü Mehmed Efendi ibn Ali ve Ali Efendi ibn Mehmed nâm kimesnelerin ‘alâ tarki’ş-şehâde haberleriyle zâhir ve mütehakkık olmağın cihet-i mezkûra babası müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlülünden merkûma tevcihi emr-i sevâb idüğün Evkâf-ı Hümayûn müfettişi faziletli Mehmed Emin Asaf Beyefendi ve cihet-i mezkûre müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlülünden bi’l-ihbâr inde’ş-şer’ ehliyeti mütehakkık olan sulbî oğlu merkûm Seyyid Ali Halife’ye ber mûcib-i nizâm bi’n-nefs bilâ kusur icrâ-yı hizmet ve zaviye-i mezkûr derûnunda ayende ve revendeye it’âm-ı ta’âm etmek terk

50 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde EV. MKT. 00310-08 numarayla kayıtlı belge.

Yukarıdaki belgede işlenen bilgi Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde 02026.00177 numarayla kayıtlı belgede de yer almaktadır.

“Tedkikât-ı kaydiye bi’l-icrâ evkâf-ı mülhakadan Yavebolu Kazası’na tâbi’ Taşluca Karyesi’nde vâki’ Şeyh İlyas Tekyesi Vakfı’nın vazife-i mu’ayyene ile tekyenişinlik ciheti 7 Cemaziyelevvel sene 1257 tarihinde es-Seyyid Ali Efendi’ye tevcih kılındığı mutazammın berât-ı ‘âli verildiği kayden anlaşılub tevcihine dâir kayda destres olunamadığı gibi vakfiyesi dahi mukayyed olmadığı cihetle vakf-ı mezkûrun kurâ ve mezra’ından ibâret idüğü bilinmemiştir. 3 Haziran sene [1]309 (15 Haziran 1893).”

51 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde VGM. Defter 02516.00005 numarayla kayıtlı belge.

ve tekâsül ederse ref'inden ahara verilmek şartıyla tevcîh ve yedine berât i'tâ olunmak bâbında Evkâf-ı Humâyûn Nâzırı saadetlû Numan Mahir Beyefendi i'lâm kılmaları mûcibince tevcîh olunmak bâbında ru'us-ı humâyûn sâdır olmağın vech-i meşrûh üzere berât-ı şerîf-i 'âlişân yazılmak için işbu tezkire verildi. Fî 7 Cemaziyelevvel sene 1257. (27 Haziran 1841)."⁵²

Taşlıca Zaviyesi'nde görevli olup tekkenişin sıfatıyla anılan ocaklı dede belli vakıf belgelerinde ise postnişin unvanıyla anılmaktadır.

"Gümüşhane Sancağı dâhilinde Kürtin Nahiyesi'nin Taşlıca Karyesi'nde kâin dergâhın postnişinliğine miktâr-ı kâfi mebâliğin tahsîsi hakkındadır.

İşbu inhâ ve merbût mazbata akdemce masârifât-ı umûmiye idâresinin ifâdesi üzerine makâm-ı nezâret penâhiden yazılan tahrirât-ı 'âliyeye cevâben vârid olup evrâk-ı 'atikası rabt kılınmış olmasıyla meallerine nazaran iktizâsının idâre-i mezkûreden ifâsı lâzım gelür."⁵³

Taşlıca Zaviyesi'nde görevli ocaklı dede için kullanılan bir diğer unvan halife⁵⁴ olup

52 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde EV. ZMT. 00146 numarayla kayıtlı belge.

53 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde EV. MKT. 00335-62 numarayla kayıtlı belge.

54 Halife ifadesi Karadeniz bölgesinde yerleşik Güvenç Abdal ocaklıları tarafından da kullanılmaktadır. İnanışa göre Güvenç Abdal Karadeniz'in halifesidir.

Trabzon, Düzce ve Kocaeli illerinde yerleşik Güvenç Abdal ocaklıları, Güvenç Abdal ocaklı dedelerini halife olarak kabul etmektedir. Bu veri üç ilde yaptığımız alan çalışmalarıda tespit edilmiştir.

bunu vakıf kayıtlarından takip etmek mümkündür.

"Erbâb-ı istihkâktan es-Seyyid Ali Halife arzuhâl sunub Nezâret-i Evkâf-ı Humâyûn-ı mülükâneye mülhak Yavebolu Kazası'na tâbi' Taşlıca Karyesi'nde vâki' Şeyh İlyas Tekyesi Vakfı'ndan almak üzere vazife-i mu'ayyene ile tekyenişinliğine mutasarrıf olan babası Seyyid Şeyh Ali bin Seyyid Şeyh İlyas veledes fevt olub yeri hali ve hizmet-i lâzimesi muattal kalmağla mahlûlünden kendüye tevcîh ve yedine berât-ı âlişân ihsân buyurulmak bâbında istid'â-yı 'inâyet ve vech-i meşrûh üzere vâzife-i mu'ayyene ile tekyenişinlik ciheti merkûm Seyyid Şeyh Ali'nin uhdesinde bulunduğu Evkâf Muhasebesi'nde Rûzname defterine derkenar olunmağın ve fi'l-hakika merkûm Seyyid Şeyh Ali fevt ve mezbûr Seyyid Ali müteveffa-yı merkûmun sulbî sahih oğlu olub cihet-i mezkûreye ehil idüğü Mehmed Efendi ibn Ali ve Ali Efendi ibn Mehmed nâm kimesnelerin 'alâ tarki's-şehâde haberleriyle zâhir ve mütehakkık olmağın cihet-i mezkûra babası müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlünden merkûma tevcîhi emri sevâb ederken Evkâf-ı Humayûn müfettişi faziletli Mehmed Emin Asaf Beyefendi ve cihet-i mezkûre müteveffâ-yı mezbûrun mahlûlünden bi'l-ihbar inde's-şer' ehliyeti mütehakkık olan sulbî oğlu merkûm Seyyid Ali Halife'ye tevcîh ve yedine şurûtu derciyle berat i'tâ olunmak bâbında Evkâf-ı Humâyûn Nâzırı saadetlû Nu'man Mahir Beyefendi i'lâm-ı inhâ mûcibince tevcîh."⁵⁵

55 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde EV. EMH. 00104 numarayla kayıtlı belge.

"Es-Seyyid Hüseyin Halife bin Hasan veledes."⁵⁶

Taşluca Zaviyesi'nin tarihsel süreç içerisinde merkezi yönetimden çeşitli hak ve imtiyazlar aldığı ve bu imtiyazları muhafaza etmek için dönemin yönetimleriyle ilişki içinde olduğu görülmektedir.

"Medine-i Gümüşhane mülhakatından Kürtin-i zîr kazâsı kurâlarından Taşluca Karyesi ahâlisinden Ali Şeyh ve Mehmed Şeyh ve Hasan Şeyh ve diğer Ali Şeyh vesâir malûmü'l-esâmi kimesneler meclis-i şer' de yine kaza-i merkûm kurâlarından Mart Karyesi ahâlisinden Hüseyin Bölükbaşı ve sâir malûmü'l-esâmi-yi kesân muvâcehesinde üzerlerine da'vâ ve takrîr-i kelâm eylediler ki Çocukbükü (Cöcenbükü) demekle ma'rûf yaylağın bir tarafı Çocukbükü (Cöcenbükü)'ne inen Gökseküsu suyu Deresi'nden ve bir haddi köprü ve bir haddi Ağakulutepesi'nden ve bir haddi Firuzgediği'nden ve bir haddi Beşerbaşı'ndan Kuzugöl ve bir haddi Aralıcakbaşı'ndan Gemetaş ve bir haddi Çakmakyurdu ve bir haddi Kavraz Irmağı'ndan Şah Cüneyd ve bir haddi Kazangölü ve bir haddi Asarkaya Irmağı'ndan ve bir haddi Kuzugüneyi'nden ve bir haddi Göksekübaşı'ndan ve bir haddi Kızılpınar ve şu Çocukbüküağzı'na varınca ya kadar bu hudud ile mahdûd olan yaylak mine'l-kadîm eben an ceddin bizim yaylağımız olub zabt ve tasarruf edegelürken çend seneden beru işbu Mart Karyesi ahâlileri

cebren ve kahren tegallüb ile mutasarrıf olduğumuz yaylağa gelüb kelif ihdâs ve bizleri ol yaylakdan cebren men' ediyorlar suâl olunub keff-i yedleri matlubumuzdur dediklerinde gibbe's-suâl merkûm Mart ahâlileri cevablarında bu yaylağı bizler dahi kırk elli seneden berü yaylayub otundan ve suyundan intifa' ediyoruz dediklerinde müddei-yi merkûmün yedlerinde atik hüccet-i şer'îleri ibrâz ve derûnunda ber vech-i muharrer hudûd ve sınırları bast u beyân ve bundan iki yüz kırk sene mukaddem bir def'a dahi murafa'a ve Taşluca ahâlisinden hükm olduğu nümâyân ise de ber mucib-i şer'-i şerif Taşluca ahâlisinden mine'l-kadîm bu yaylağı zabt u tasarruf eylediklerini mübeyyin beyine taleb olundukda 'udûl-ı ahrâr-ı ricâl-i müsliminden Monla Osman bin Ömer ve Monla Hüseyin bin Hasan nâmân kimesneler li-ecli's-şehâde hâzırân olub işhâd olduklarında Çocukbükü (Cöcenbükü) demekle ma'ruf yaylak hudularını beyân ederek Taşluca Karyesi ahâlisinin öteden berü mine'l-kadîm zabt u tasarrufları olub Mart ahâlisi birkaç sene evvel yaylağa çıktılar ise de cebren yaylayub ol yaylakda alakaları olmayub Taşluca ahâlisinin olduğunu bizler biliriz deyû ve böyle şehâdet ederiz deyû edâ-yı şehâdet eylediklerinde bade't-ta'dil ve't-tezkiye şehâdetleri inde's-şer'î'l makbûl olmağın Mart Karyesi'nin davaları lağv ve yaylağı mezkûrda alakaları olmayub Taşluca ahâlilerinin zabtlarına hükm birle işbu vesika ketb ve Taşluca ahâlisi yedlerine i'tâ olundu. Tahriren fî evâil-i şehri-i Muharremi'l-haram li-sene erba'in ve

56 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde VGM. Defter 415, s. 704'te kayıtlı belge.

mieteyn ve elf. (Muharrem 1240) (Ağustos 1824)"⁵⁶

18. yüzyıldan itibaren Taşlıca Zaviyesi Şeyh İlyas Tekkesi, Şeyh İlyas Zaviyesi, İlyas Tekkesi, sahip olduğu vakfın ise Şeyh İlyas Tekkesi Vakfı, Şeyh İlyas Vakfı, İlyas Bey Tekkesi Vakfı adlarıyla anıldığı mevcut belgelerden anlaşılmaktadır.

56 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde VGM. Defter 394-121 numarayla kayıtlı belge.

Benzeri içerikte bir başka belge Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde VGM. Defter 394-130 numarayla kayıtlıdır.

"Medine-i Gümüşhane mülhakâtından Kürtin-i zîr Kazası kurâlarından Taşluca Karyesi ahâlisinden Ali Şeyh ve Mehmed Şeyh ve Hasan Şeyh ve diğer Ali Şeyh ve sâir malûmü'l-esâmi kimesneler meclis-i şer' de yine kaza-i merkûm kurâlarından Mart Karyesi ahâlisinden Hüseyin Bölükbaşı ve sâir ma'lûmü'l-esâmi kesân muvâcehesinde üzerlerine dava ve takrîr-i kelâm eylediler ki; Çocukbükü (Cöcenbükü) demekle ma'rûf yaylağın bir tarafı Çocukbükü (Cöcenbükü)'ne inen Gökseküsü Deresi'nden ve bir haddi köprü ve bir haddi Ağakulu Tepesi'nden ve bir haddi Firuz Gediği'nden ve bir haddi Beşerbaşı'ndan Kuzugöl ve bir haddi Aralıcakbaşı'ndan Gemetaş ve bir haddi Çakmakyurdu ve bir haddi Kavraz (Kuzaz) Irmağı'ndan ve bir haddi Kuzukuşu'ndan ve bir haddi Göksekübaşı'ndan ve bir haddi Kızılpınar'dan Çocukbükü (Cöcenbükü) Ağzı'na varıncaya kadar bu hudud ile mahdûd olan yaylak mine'l-kadîm ebânced bizim yaylağımız olup resmin cânib-i vakfa edâ ederek zabt ve tasarruf edegelürken çend senedenberü işbu Mart Karyesi ahâlileri cebren ve kahren tegallüb ile mutasarrıf olduğumuz yaylağa gelüb sakif ihdas ve bizleri ol yaylakdan cebren men' eyleyerek hukuk-ı vakfı izrâr ve bizleri mağdur ediyorlar sual olunub keff-i yedleri matlubumuzdur dediklerinde

"Gümüşhane Sancağı'na tâbî' Taşluca Karyesi'nde vâki' İlyas Bey Tekyesi Vakfı'nın berât ve vakfiyesi kayıtlarının iş'ârı hakkında vârid olan tezkire üzerine tedkikât-ı lâzimesi vakf-ı mezkûre ve vakfiyesine ve tekyenişinlik cihetine dâir kayd bu defa münhal olduğundan zikr olunan tezkiyenin îade olunmak üzere leffiyile bu bâbda kuyûd-ı hâkânice olan kayd ve malumâtın savb-ı 'âli nezâret penâhilerinden istifsa- rı cihât kaleminden ifâde ve zikr olunan

gibbe's-sual merkûm Mart Karyesi ahâlileri cevablarında bu yaylağı bizler dahi kırk elli seneden berü yaylayub otundan ve suyundan intifa' ediyoruz dediklerinde müddei-yi merkûmün yedlerinde atik hüccet-i şer'ileri ibrâz derûnunda ber vech-i muhar- rer hudûd ve sınırları bast ve beyân ve bundan iki yüz kırk sene mukaddem bir def'a dahi murafa'a ve Taşluca ahâlisinüne hâkim olunduğu nümâyân ise de ber mucib-i şer'-i şerif Taşluca ahâlisinden mine'l-kadîm bu yaylağı zabt ve tasarruf eylediklerini mübeyyin beyine taleb olundukda 'udûl-ı ahrâr-ı ricâl-i müslimînden Monla Osman bin Ömer ve Monla Hüseyin bin Hasan nâmân kimesneler li-eclî's-şehâde hâzırân olub işhâd olunduklarında Çocukbükü (Cöcenbükü) demekle ma'ruf yaylak hudularını beyân iderek Taşluca Karyesi ahâlisinin öteden berü mine'l-kadîm zabt ve tasarrufları olub Mart ahâlisi birkaç sene evvel yaylağa çıkdılar ise de cebren yaylayub ol yaylakda alakaları olmayub Taşluca ahâlisinin olduğunu bizler biliriz ve böyle şehâdet ederiz deyu edâ-yı şehâdet eylediklerinde şahidân-ı merkûmân usul-i mevzu'asına tevfikân evvelâ sırren badehu 'alenen lede't-ta'dil ve't-tezkiye-i adl ve kabul-i işhâd idükleri sâbit ve mütehakkık olmağın şehâdetleri inde's-şer'îl-enver makbûl birle Mart Karyesi ahâlilerinin da'vaları lağv ve yaylağı mezkûrda alakaları olmayub Taşluca ahâlilerinin zabtlarına hâkim birle işbu i'lâm ketb ve Taşluca ahâlisi yedlerine i'tâ olundu. Tahriran fî evâil-i şehri Muharremi'l-haram li-sene erba'ate aşar ve selasemie ve elf (Muharrem 1314) (Haziran 1896)."

mezkûr melfûfuyla beraber leffen irsâl olmağın icrâ-yı muktezâsı bâbında.”⁵⁸

Vakıf arşivindeki iki ayrı kayıta Şeyh İlyas Zaviyesi ve Vakfı beraber anılmaktadır.

“Gümüşhane Sancağı’na tâbi’ Taşluca Karyesi’nde vâki’ İlyas Tekyesi Vakfı hakkında bazı ifâdâtı mutazammın Trabzon Vilâyeti’nden meb’ûs tahrirâtın leffiyle vakf-ı mezbûrun berât ve vakfiyesi kayıtlarının bi’l-ihrac irsâli ve bu bâbda mahalli evkâf muhasebeciliğinden gönderilen tahrirât üzerine hazinece cereyân eden muamelenin iş’ârı hakkında vârid olan 23 Mayıs sene [1]308 tarih ve altmış iki numorolu tezkire-i ‘âliyye-i nezâret-penâhileri üzerine tedkikât-ı lâzıme lede’l-icrâ evkâf-ı mülhakadan Yavebolu Kazası’nda Taşluca Karyesi’nde Şeyh İlyas Tekyesi Vakfı’ndan almak üzere vazife-i mu’ayyene ile tekyenişinlik ciheti 7 Cemaziyelevvel sene [1]257 tarihinde Seyyid Ali Efendi’ye tevcîh olunduğu kayden anlaşılmış ise de vakfiyesi bulunamamış ve vakf-ı mezbûr vakfiyesi kaydının zayi’ine dâir sebk eden iş’âra cevaben Defter-i Hâkâni Nezâret-i Celilesi’nden vârid olan 15 Temmuz sene [1]308 tarihli tezkirede vilâyet-i müşârileyhânın tahrirâtında muharrer Uluköy ve Söğüdüli ve Çamçukuru nâm karyeler tımâr dâhilinde arâzi-i emîriyeden olmak üzere mukayyed ise de İlyas Tekyesi’ne dâir kayd bulunamadığı iş’âr ve sûret-i defter-i hâkânisi irsâl kılın-

muş olmağla keyfiyetin cevâben savb-ı vâlâyı nezâret-penâhilerine izbârı cihât kalemin-den ifade ve bu hususa dâir olan leffen irsâl ve îade kılınmağın ol bâbda.”⁵⁹

“Maliye Nezâret-i Celilesi’nin 22 Mayıs sene [1]308 tarih ve altmış iki numaralı tezkiresi ve melfûfu olan inhâ sâhibi tarafından ibrâz olunan berât üzerine tekrar tedkikât-ı kaydiye lede’l-icrâ evkâf-ı mülhakadan Yavebolu Kazası’na tâbi’ Taşluca Karyesi’nde Şeyh İlyas Tekyesi Vakfı’ndan almak üzere vazife-i mu’ayyene ile tekyenişinlik ciheti es-Seyyid Ali Efendi bin Şeyh Ali’ye tevcîh olunduğunu mübeyyin berât-ı ‘âli verildiği ve vakfiyesi mukayyed olmadığı gibi Uluköy ve Söğüdüli ve Çamçukuru nâm karyeler tımar dâhilinde arâzi-i emîriyeden olmak üzere mukayyed ise de İlyas Bey Tekyesi’ne ve mahsusâtına mütedâir kayd bulunamadığı Defterhâne Nezâret-i Celile’siyle muhâberezî şâmil mezbûr tezkire-i ‘âliye nezâret-penâhilerinin zeylinde muharrer cevabda beyân ve iş’âr olunmuş ise de tekye-i mezkûrun postnişini tarafından ibrâz olunan sûret defter-i hâkâniye nazaran vakf-ı mezbûr kuyûd-ı hâkânice mukayyed olduğu anlaşılmış ve bu husûsa dâir Trabzon Vilâyeti’nden nezâret-i celilelerine meb’ûs tahrirleri dahi rabt kılınmış olmasına binâen keyfiyet-i kuyûdiye iktizâsının beyânına dâir nezâret-i müşârimileyhâya cevâben beyân ve izbârı menut re’y-i ‘âli cenâb-ı nezâret-penâhileridir ol bâbda emr u fermân

57 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde EV. MKT. 01823-40 numaraya kayıtlı belge.

59 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde EV. MKT. 01849.00134 numaraya kayıtlı belge.

hazret-i menlehül-emrindir. Fî 12 Ağustos sene 308 (24 Ağustos 1892)."⁶⁰

Şeyh İlyas Güvenç Abdal neslinden gelen bir dede olup ocağın 18. yüzyıldaki önemli temsilcilerindendir. Taşlıca'da yerleşik ocaklılar tarafından muhafaza edilen şecerede de adı geçen Şeyh İlyas Güvenç Abdal Ocağı tarihindeki en önemli dedelerdendir. Mevcut belgede halife sıfatıyla anılan Şeyh İlyas'ın adının 18. yüzyıldan itibaren Taşlıca Zaviyesi'ne ad olması Şeyh İlyas'ı ocak tarihi içerisinde son derece önemli bir noktaya getirmektedir. Şeyh İlyas Taşlıca Zaviyesi'nin 18. yüzyıla beraber merkezi yönetimle kurduğu yeni sürecin öncelikli mimarlarındanıdır. 18. yüzyıldan itibaren ocak içerisinde oluşan kurumsallaşma hareketinin baş öznese Şeyh İlyas'tır.

19. yüzyıla ait belgelerin bir kısmında Taşlıca Zaviyesi'nin, Şeyh İlyas Tekkesi'nin; Çağırğan Baba Zaviyesi, Çağırğan Baba Tekkesi, mevcut vakfında Çağırğan Baba Vakfı, Çağırğan Baba Tekkesi Vakfı, Çağırğan Baba Zaviyesi Vakfı olarak adlandırıldığı görülmektedir.

"Müsted'inin ibrâz etmiş olduğu berât derkenar oldukda muharrer tekyenişinlik ciheti hakkında olduğu ve bu da tamamen tedkikât-ı kaydiyeden tebeyyün edüb başkaca Gümüşhane Sancağı'na mülhak Kürtin Nâhiyesi'nin Daşlıca Karyesi'nde e'izze-i kirâmdan Çağırğan Baba Tekyesi Vakfı'na

dâir kayda destres olunamamış ve mezkûr Taşlıca Karyesi kadîmen Yavebolu Kazası'na mülhak iken teşkilât-ı âhirede Gümüşhane Sancağı'na tâbi' Kürtin Nâhiyesi'ne ilhak olduğu müsted'inin ifâde-i şifâhiyesinden anlaşılmıştır. Fî 8 Haziran sene [1]309 (20 Haziran 1893)."⁶¹

Belgelerde Çağırğan Baba'nın eizze-i kirâmdan olduğu ve Taşlıca köyünde medfun olduğu belirtilmektedir.

"Metn-i istid'âda muharrer Gümüşhane Sancağı'na mülhak Kürtin Nâhiyesi'nin Daşlıca Karyesi'nde medfûn eizze-i kirâmdan Çağırğan Baba Tekyesi Vakfı cihât kaleminin işbu derkenarında muharrer Yavebolu Kazasına tâbi' Taşlıca Karyesi'nde vâki' Şeyh İlyas Vakfı'yla müttehid olub olmadığının esâmi-i vakf karyelerinin tâbi' bulunduğu kâzalarda görülen mübâyenet hasebiyle tekrar cihât kaleminden beyânı lâzım gelür. Fî 5 Cemaziyelevvel sene [1]310 ve fî 7 Haziran sene [1]309 (19 Haziran 1893)

...

Müsted'inin ibrâz etmiş olduğu berât derkenâr-ı evvelde muharrer tekyenişinlik ciheti hakkında olduğu ve bu da kayda tamamen muvâfık bulunduğu tedkikât-ı kaydiyeden tebeyyün edüb başkaca Gümüşhane Sancağı'na mülhak Kürtin Nâhiyesi'nin

61 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde EV. MKT. 00310-44 numarayla kayıtlı belge.

Aynı içerikte bir başka yazı Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde 02026.00177 numarayla kayıtlı belgede yer almaktadır.

60 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde EV. MKT. 01847.00179 numarayla kayıtlı belge.

Daşluca Karyesi'nde eizze-i kirâmdan Çağırğan Baba Tekyesi Vakfı'na dâir kayda destres olunamamış ve mezkûr Taşluca Karyesi kadîmen Yavebolu Kazâsı'na mülhak iken teşkilât-ı âhirede Gümüşhane Sancağına tâbî Kürtin Nahiyesi'ne ilhâk edilmiş olduğu müsted'inin ifâde-i şifâhiyesinden anlaşılmıştır. Fî 21 Haziran sene [1]309 (3 Temmuz 1893).⁶²

Taşlıca köyünde derlenen sözlü bilgilere göre Çağırğan Baba, Güvenç Abdal'ın soyundandır. Nitekim ocaklılara ait şecerede Çağırğan Baba Güvenç Abdal'ın soyundan gözükmektedir.⁶³

62 Bkz. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinde 02026.00177 numaraya kayıtlı belge.

Benzeri içerikte iki ayrı yazı farklı tarihlerle aynı belgede yer almaktadır.

"Metn-i istid'âda muharrer Gümüşhane Sancağı'na mülhak Kürtin Nahiyesi'nde Daşluca Karyesi'nde medfûn eizze-i kirâmdan Çağırğan Baba Vakfı'nın tevliyet ve keyfiyet kuyûduyla vakf-ı mezkûra bir günâ kurâ ve mezâri' merbût olduğuna dâir vakfiyesinde sarâhat olub olmadığının bi't-tedkik cihât kaleminden beyân ve derkenar olunması lâzım gelür. 23 Zilkade sene [1]310 ve 27 Mayıs [1]309. (8 Haziran 1893)."

"Kuyûd-ı hâkâniye mürâca'at olundukda metn-i istid'âda muharrer Kürtün Kazâsı'na tâbî Söğüdüli ve Uluköy ve Gönderi karyeleriyle Çamçukuru ve Taşluca me'a Suluca mezra'ları hîn-i tahrîrde tûmâra terk ve tahsîs kılınarak mahsûlât ve rûsûmâtının tamamı cânib-i mirîye âid olub kurâ ve mezâri'-i merkûm hasılâtından Çağırğan Baba Zaviyesi Vakfı'na ber tahsîs edildiğine dâir bir günâ kayd olunmuştur. Fî 11 Temmuz sene [1]309 (23 Temmuz 1893)."

63 Çağırğan Baba ile ilgili menkıbe Taşlıca köyünde günümüzde de halk belleğindeki canlılığını korumaktadır.

Güvenç Abdal Ocağı'nın tarihsel merkezi Taşlıca köyüdür. Taşlıca'da tarih boyunca Güvenç Abdal soyundan gelen ocaklı dedeler yaşamıştır. Taşlıca'ya adını veren Merkez mahalledeki ocak-tekke yüzyıllar boyunca ocaklı dede ailesi tarafından yönetilmiştir. Taşlıca'daki ocak-tekke Güvenç Abdal Ocağı'nın onlarca il ve yüzlerce köye dağılmış ocaklı talip topluluğuna tarih boyunca inançsal açıdan merkez olmuştur. Taşlıca Zaviyesi yüzlerce yıllık hizmetini kurulan vakıf müessesesi aracılığı ile kurumsallaştırmıştır. Temeli 13. yüzyılda Güvenç Abdal tarafından atılan tekke geçen süre içerisinde edindiği hak ve imtiyazlarla sosyal-inançsal zemindeki etkinliğini daha da pekiştirmiştir. Taşlıca Zaviyesi ve adına oluşan vakıf Güvenç Abdal'ın Hacı Bektaş Veli tarafından Gümüşhane-Kürtün bölgesine gönderilişi sonrası Taşlıca köyünde kurulmuştur. Devamındaki yüzyıllarda tekke ve vakıf Güvenç Abdal evlatları tarafından yaşatılmış ve 20. yüzyıla kadar ulaşmıştır. 1993 yılından itibaren mekânsal varlığını yitiren tekke Karadeniz bölgesinde Alevi-Bektaşî inancının en önemli inanç merkezlerinden olup Hacı Bektaş Veli düşüncesinin Kuzey Anadolu'da örgütlenmesinin temel dinamiklerinden biri olmuştur. Taşlıca Zaviyesi bağlantılı oluşan vakıf da aynı tarihi süreci zaviye ile beraber yaşamış zaviye, zaviye topluluğu ve ocaklı nüfus arasındaki en önemli sosyal-kültürel mekanizma olmuştur.

KAYNAKÇA:

1. Arşiv Belgeleri

- a. Alan çalışmalarından tespit edilmiş şecere, icazetname ve ferman benzeri belgeler.
- b. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü arşivinden tespit edilmiş belgeler.
- c. Tapu-Kadastro Genel Müdürlüğü arşivinden tespit edilmiş belgeler.
- d. Vakıflar Genel Müdürlüğü arşivinden tespit edilmiş belgeler.

2. Yazılı Kaynaklar

- DURAN, Hamiye. (2007). Velâyetnâme. Ankara.
- GÖLPINARLI, Abdülbâki. (1995). Vilâyet-Nâme, Manâkıb-ı Hünkâr Hacı Bektâş-ı Veli. İstanbul.
- EMİROĞLU, Kudret. (Farklı tarihlerde basılmış). Trabzon Vilayeti Salnameleri. Ankara.
- HACIFETTAHOĞLU, İsmail. (2003). Hüseyin Avni Bey (Tirebolulu Alparslan). Ankara.
- HINZ, Walter. (1992). Uzun Hasan ve Şeyh Cüneyd. Çev: Tevfik Bıyıklıoğlu. Ankara.
- KÖKEL, Coşkun. (2013). Güvenç Abdal Ocaklıları II Tarihi Belgeler. İstanbul.
- TURAN, Osman. (1993). Selçuklular ve İslamiyet. İstanbul.

